

Şerigat we «Ýallah, Arabystana!»

Category: Kitapcy, Nukdaýnazar, Publisistika, Sözler

написано kitapcy | 21 январа, 2025

Şerigat we "Ýallah, Arabystana!" ŞERIGAT we «ÝALLAH,
ARABYSTANA!»

Ýaşulularymyz etmeli işini oňarmaýan, ulalyp oňalmadyk, emma hemme zada burnuny sokup, boýundan ýokary bökýän adamlary «hemme reňki doly boýady welin, diňe ýaşyl ýetmän galdy» (ýagny, bilmeýän zadyňa goşulyp, bilýänsiremek manysynda - t.b.) diýip, ýazgarardy.

Aktrisalar Tugçe Kazaz bilen Ezgi Molanyň şerigat çekişmelerinde şoňa meňzeýär!

Hemme zadyň gürrüňi gutardy-da, hamana gezek şuňa gelen ýaly!

Ilki olaryň näme diýendiklerine seredeliň:

Tugçe Kazaz: «Şerigat arassa jemgyýetlerde bolýar. Şerigat – Allanyň merhemeti we rahmeti, Hezreti Muhammediň ahlagy,

Hezreti Omaryň adalaty, Hezreti Alynyň batyrgaýlygy, Fatih Soltan Mämmediň paýhasydyr. Şerigat adam şekilli, hak-hukukly, Allanyň ýolundan ýöräp ýaşamagyň formulasydyr.

Gorkmaň, biz şeýtanyň ýolundan ýöräp ýaşayan jemgyýet. Bize şerigat gelesi ýok!

Meniň aňlaýan şerigatym bilen siziň adamlary yslandan sowatjak bolup ýamanlaýan şerigatyňyz bir däl» diýip ýazdy.

Tugçe Kazaza jogap beren Ezgi Mola bolsa: «Ýallah, Arabystana!» (ýagny, «Güm bol, Arabystana!») diýip ýazdy.

Hamana öňki prezident Süleýman Demirel mazaryndan ör turup, gepleýän ýaly boldy! Olam bürenjeklilere Arabystana göterilmegi maslahat beripdi.

Kazazyň soňky jogaby-da şu boldy: «Ezgi Mola maňa «Ýallah, Arabystana!» diýipdir! Türkiýe seniň kakaň mellegimi, eýläk-beýläk ýol salgy berer ýaly?

Hetdiňi tana, medýa maýmynlygyňa dowam et. Bäri şehit ganlary bilen suwarylyp watan edilen osmanly mirasydyr, diňe din duşmanlarynyň ýurdy däldir, muny size öwretmeli borus».

Tugçe Kazaz hakda wikipediýada ýerleşdirilen maglumatda onuň 1982-nji ýylyň 26-njy awgustynda doglandygy we 2001-nji ýylda «Türkiýe gözeli» gозzellik bäsleşiginde birinji bolandygy habar berilýär.

2005-nji ýylda ol Georgiý Seitaridis diýen grege durmuşa çykyp, Gresiyä gidipdir. Nikalaşmazdan öň rum prawoslaw dinine geçip, adyny Mariýa Maria Seitaridise öwürüpdür.

Üç ýyl dowam eden bu är-aýallygyň yzyndan Türkiýä we gaýtadan musulmanlyga dolanyp gelipdir.

Diýseň täsin terjimehaly bar

Geçmişinde näme bolsa bolupdyr, nämeleri başdan geçirse geçiripdir. Emma onuň soňky gelip düşlän duralgasy juda täsin. Sen git, 23 ýaşyňda bir gresiyäla durmuşa çykyp adyňy we diniňi üýtget, üç ýyldan soň aýrylyşyp ýene öňki adyňa we diniňe dolanyp gel, 2022-nji ýylda kyrk ýaşyňa geleňde bolsa, nagşbendi şeýhleri ýaly wagyz etmäge başla!

Hakykatdanam täsin!

Geleliň, şerigat meselesine:

Şerigat şeýle bir jadyly söz welin, ol her gezek agzalanda ýer yerinden oýnaýar. Aýratynam biziň özlerini dünýewidir öýdýän dünýewiçilerimiz (ýasama dünýewisumaklar) yer-gögi lertzana getirýär.

Bularyň gury goh-galmagallaryna eýýäm yüz ýyla golaý wagt bäri

Öwrenişibem gitdik welin, esasy öwrenişip bilmeýänimiz häzir musulmandyklaryndan utanýan düýnüň çakgan yslamçylary.

Hiç bir zady dogry-düzüw kabul edip bilmeýän, obalyalaryň yzagalak (kolhoznik -t.b.) düşünjesinden saplanmadyk, görümsiz, näme görse topulyp duran (başda aýal, wezipe, dereje, pul, şan-şöhret, geým...) sözde ýasama liberalsumaklyga geçendirin öýdýän biçäreler.

Şerigat sözi agzalanda girmäge deşik gözleýänler we «şerigatçylygy» halamaýanlary ýigrenensiräp jahyl dünýewiçilere baş egýänler, ýallaklaýanlar.

(Dünýewilik we dünýewi bolmak özbaşdak gürrüniň temasy. Onuň dünýewiçilige dahylly ýeri ýok).

Şerigat sözi sözlükde – bir ugra tarap açylyp uzalyp gitmek, açyk bolmak – açyk ýagdaýa getirmek, adamlaryň ýa-da haýwanlaryň suw içýän, açyk ýerde we kesilmeýän, zygiderli akýan suw, bu suwa barýan ýollar açyk we dogry kadalar, ornaşykly edim-gylym formasy (urp-adat) manylaryny aňladýar.

Dini terminologiyada bolsa, bir dine degişli kada-kanunlar diýmekdir. Yslam şerigaty, iudeý şerigaty, hristian şerigaty (Isa pygamber iudeý şerigatyny ýola goýmak üçin ugradyldy) ýaly.

Gürrüňimiz yslam şerigaty hakda bolandygy üçin düşündireýin:

Yslam şerigaty – Allanyň Kurany-Kerimde açyk görkezen buýruklarynyň, gadagan eden zatlarynyň we düzgünleriniň bitewi görnüşidir.

Eger biri muňa ynansa musulman bolýar, ýekesini inkär etse-de (ýerine ýetirmezlik aýry, inkär etmek aýry) dinden çykýar. Bolany. Şoň ýaly düşnükli we anyk.

Geleliň indi şerigat garaýyşlaryna:

Bu boýunça her dinde onlarça mezhep, ýüzlerçe tapawutly garaýyş bar. Olaryň haýsysynyň dogrudygy, haýsysynyň ýalňyşdygy uzak we tükeniksiz çekişme. Kyýamata çenli gutarjaga-da meňzänok. Emma ynanýan dinimiziň çäginde galasyňyz gelse, her hili ýagdaýda ynanýan zatlaryňyzy ýene-de ynanýan diniňize goldanmaga mejbursyňyz.

Gysgaça aýdanda, «men iudeý (jöhüt)», «men hristian», «men musulman» – «ýöne ynanýan dinimiň şerigatyna (düzgünlerine) ynanmaýaryn» diýseňiz, bolgusyz bir zat samran ýaly bolarsyňyz.

«Şerigatçylykdan» göz öňüne tutulan, eger bir diniň düzgünlerini (öz düşündirişiňizi, mezhebiňizi) bütin jemgyýete

eýertjek bolmak bolsa, dinimiziň we başga dinleriň özeninde ýok.

Taryhdaky mysallaryny bir ýana taşlamaly bolsak, soňky ýüz ýylda Lenin, Stalin, Mao Szedun, Gitler, Mussolini, Kaddafi, Saddam Hüseyin, Burgiba, Şa Ryza Pehlewi... ýaly onlarça kişi ynanýan ideologiýalarynyň özlerine degişli düşündirişlerini bütin raýatlaryna mejburi eýertmäge synanyşdylar. Meselem, Karl Marks hiç bir kitabynda we eden çykyşynda (Staliniň edişi ýaly), pikiriňiz gabat gelmese «on million adamy öldürip bolar» diýmedi. Isa pygamber hem hiç bir Rim papasyna «Inkwizisiýa guruň we isläniňiziň kellesini kesiň, diriligine oda ýakyň» diýmedi. Emewilerden bäri onlarça musulman dinastiýasy we ýüzlerçe soltany, patyşasy, prezidenti, premýer-ministri hem şolar ýaly hereket etdi.

Gynansak-da, musulmanlaryň syýasy taryhyndaky ýagdaýlary hiçem öwerlik däl. Soňky ýigirmi ýylda Türkiýede bolup geçenlerem yslam-musulmanlyk, şerigat-musulmanlar nukdaýnazarybdan juda kelleagyryly geçdi. Kapitalizme selle geýdirmäge synanyşmaktan aňry gidilmedi! Bulam aýratyn-da täze ýetişişip gelýän ýaş nesliň din bilen (yslam we düzgünleri) arasyna çyzyk çekmegine sebäp boldy.

Dinleriň we ideologiýalaryň üç esasy ugry bar:

Ygtykat (dünýä, älem, ynsan we durmuş şekillenmesi), hukuk, ahlak.

Ähli dinleriň baş maksady (semawy bolsun ýa bolmasyn, tapawudy ýok – buddizm we konfusiçilik hem muňa degişli) gowy adamy kemala getirmek.

Gysgaça aýdanda, dinleriň we ideologiýalaryň özeni aýry, amallar we amallary ýerine ýetirýänler aýry. Taryh we syýasat pelsepesi hökmünde hemme häkimiýetler ony azu-köp hapalaýar we diýdimzorlaşdyrýar.

Mundan saklanmak bolsa juda kyn bolýar. Dünýäniň syýasy taryhy şeýle «aklanma-aklajak bolma» göreşi bilen doly. Gürrüň juda çuň we çynlakaý.

Çäji harpykdan saýlamak, kabul etmeleri (восприятие) faktorlara görä düzeltmek juda kyn.

Tugçe Kazazyň: «Şerigat – Allanyň merhemeti we rahmeti, Hezreti Muhammediň ahlagy, Hezreti Omaryň adalaty, Hezreti Alynyň batyrgaýlygy, Fatih Soltan Mämmediň paýhasydyr. Şerigat adam şekilli, hak-hukukly, Allanyň ýolundan ýöräp ýaşamagyň formulasydyr. Meniň aňlaýan şerigatym bilen siziň adamlary

yslamdan sowatjak bolup ýamanlaýan şerigatyňyz bir däl»
sözleriniň aşagyny çyzmak gerek.

Yslam bilen yslam şerigaty şobir zatdyr we biri-birinden aýryp bolmaýar. Her bir musulman şol bir wagtyň özünde yslam şerigatçysydyr. «Yslam gowy, şerigat erbet» diýmek, bolgusyz samramakdan başga zat däl. Adamlary yslamdan sowatmak üçin «Ýok bolsun şerigat!» diýýän bolsaňyz-a, ikiýüzlilik (munam bilýäňiz eýýäm!) edýäňiz, arrygyňyzy gynamaň.

Göni gepli boluň!

«Ýok, gardaş, beýle bolmagyny islämzok! Yslamam siziňki bolsun, şerigatam. Biz öňdenem yslama garşy!» diýýän bolsaňyz, dogry gepli hereket etdigiňiz bolardy. Biziň muňa hiç hili nägileligimiz bolup bilmez.

Ol eýýäm siziň öz işiňiz.

Gös-göni yslama ynanmaýandygyňyzy (şerigat diýip gepi başga ýana sowmazdan) we musulman dældigiňizi hem aýdyp bilersiňiz.

Elbetde, muňa-da sözümüz bolmaz.

Iň bolmanda Ilýas Salman we Eziz Nesin ýaly mert we gönümel bolup bilenligiňizde hiç hili mesele ýok.

Biz barada aýdanda bolsa, düýnüň yrgalary ýaly dinimizden utanamzok we «gäwüre gahar edip orazamyzy bozmakçy» däl. Alhamdulilla, musulmandyrys we yslam şerigatyna ynanýarys.

Hä, ýene bir zat ýadymdan çykmanka şuny-da aýdaýyn, dogrusyny aýtmaly bolsa Tugçe Kazaz soňky ýaşyl reňki-de diýseň gowy boýady (ýagny, bilmeýän zadyna bilýänlerden gowy jogap berdi - t.b.).

Altan TAN,

Türkiýeli kürt žurnalisti.

Anna, 03.06.2022 ý. Publisistika